

VELIKONOCE

Velikonoce jsou nejvýznamnějším křesťanským svátkem, věřící si připomínají ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista.

Datum Velikonoc bylo stanoveno na neděli po prvním jarním úplňku: jsou to tedy svátky pohyblivé, každý rok začínají jindy.

Velikonoce navazují na židovský svátek Pesach = vyvedení židů z Egypta. V téže části roku se také konaly pohanské oslavy jarní rovnodennosti. Řada starších zvyků přetrvala i po převládnutí křesťanství.

VELIKONOČNÍ PRANOSTIKY

Tušíte, co se traduje o jednotlivých dnech velikonočních svátků?

NA ZELENÝ ČTVRTEK HRACHY ZASÍVEJ, ...

VELKÝ PÁTEK DEŠTIVÝ ...

KDYŽ NA VELKÝ PÁTEK HŘMÍ, ...

PRŠÍ-LI NA BÍLOU SOBOTU, ...

HEZKY-LI NA BOŽÍ HOD VELIKONOČNÍ, ...

JE-LI NA NEDĚLI VELIKONOČNÍ JASNO, ...

JASNÉ POČASÍ O VELIKONOCÍCH, ...

VELIKONOCE KRÁSNÉ ÚRODU NÁM DAJÍ, ...

SMRTNÁ NEDĚLE

21. 3. 2021

Smrt neseme ze vsi, nový líto do vsi....

5. postní neděli procházeli mladí v průvodu obcí. V čele nesli slaměnou babici (Moranu, Mařenu) se sukni kolem pasu, šátkem kolem hlavy a vejdučky kolem krku. Figurínu potom někde za obcí spálili nebo hodili po vodě – nebo rovnou obojí. Definitivně tak paní zimu zbavili vlády.

Zpátky do obce přinášeli zelené větvičky ozdobené barevnými pentlemi – nový líto, aby si zajistili krásné jaro a bohatou úrodu.

OZDOBTE SI „LÍTO“

Líto | létečko | májíček symbolizovalo radost z příchodu jara.

Byl to zelený strom nebo ratolest s barevnými stužkami, malovanými vajíčky a dalšími ozdobami především v červené a zelené barvě.

Najděte si zelenou větvičku a zkrášlete ji vlastnoručně vyrobenými ozdobami.

Můžete se k tomu naučit říkanku:

„Již nesem smrt ze vsi, nové léto do vsi.

Vítej, léto líbezné, obilíčko zelené.“

KVĚTNÁ NEDĚLE

28. 3. 2021

6. postní neděle je začátkem tzv. Svatého / Pašijového* týdne.

Podle křesťanského příběhu právě v neděli přijel Kristus do Jeruzaléma a lidé jej vítali jako nového krále a spasitele. Aby projevili svou úctu, házeli mu pod nohy palmové ratolesti. Protože ale v našich končinách seženete palmu jen velmi obtížně, nahradili lidé v minulosti její listy snítkami kočiček. Ty si nechali v kostele posvětit a doma si je přivázali ke křížku. Snítka je měla po celý rok chránit před zlem a nemocemi: až do Popeleční středy napřesrok. To se snítky v kostele obřadně pálily a z jejich popela si lidé dělali na čelo křížek – popelec – jako symbol duševní očisty a uvědomění si pomíjivosti života.

CO UŽ KVETE?

Na Květnou neděli se světily i jiné ratolesti než kočičky.

Zjistěte, co už rozkvetlo! Dokážete vše správně pojmenovat?

* Pašije = vyprávění o utrpení a smrti Ježíše Krista

MODRÉ PONDĚLÍ

29. 3. 2021

Někteří odvozují název Modré od zvyku v postním období zahalovat oltáře modrou/fialovou látkou.

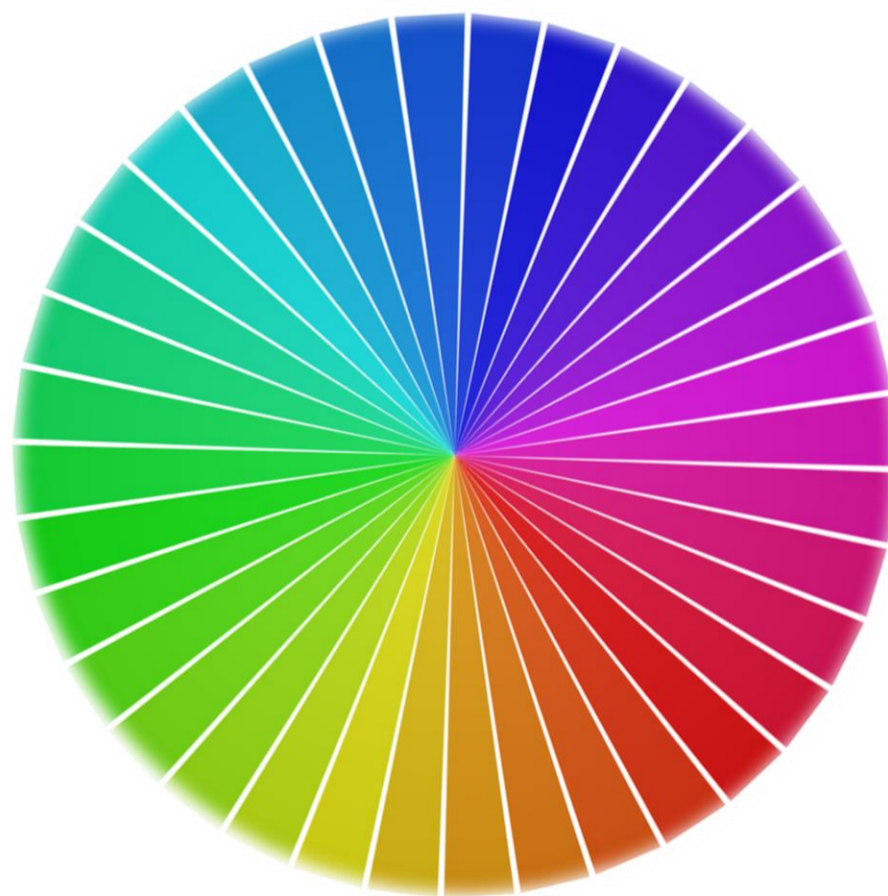
Německé označení Blauer Montag ovšem patřilo dříve jakémukoli pondělí jako dni pracovního klidu, přeneseně se používalo i na neschopnost pracovat či podnapilost. Možná i proto, že v neděli si lidé často „vyhodili z kopýtka“ a v pondělí pak léčili kocovinu.

Někdy se tomuto pondělí také říká Žluté.

JARNÍ PALETA

Ani příroda se na začátku jara nedokáže rozhodnout, které barvě se věnovat víc. Možností má, až oči přecházejí!

Rozhlédněte se venku, jestli najdete něco ke každé barvě!

ŠEDIVÉ ÚTERÝ

30. 3. 2021

Úterý je Šedivé nejspíše podle pavučin, které se ten den měly vymetat spolu s dalším prachem. Byl to začátek velkého jarního úklidu, který trval nejméně dva dny.

Také se někdy nazývá Žluté. Možná proto, že po vymetení nepořádku a umytí oken se náš byt prozáří žlutým sluncem?

ZAHRAJTE SI SLUNÍČKOVÉ BINGO

Cílem je co nejrychleji najít vše z jedné řady, sloupce nebo diagonály.

ŠKAREDÁ STŘEDA

31. 3. 2021

Také se jí říká Sazometná, Smetná nebo Černá. Tento den se vymetaly saze z komínů a pokračovalo se v jarním úklidu.

Název Škaredá je odvozený od toho, že ten den se prý Jidáš rozhodl zradit Krista. Údajně se mu nelíbilo, že Kristus nechtěl bojovat proti Římanům a stát se světským králem.

Na Škaredou středu se nikdo nesmí mračit, jinak by se mračil celý rok.

VYROBTE SI MRAČOUNA ☹

Stačí vystříhnout papír do tvaru obličeje, fixem namalovat oči a nos a připravit si chlupaté drátky na obočí a ústa.

Jakou náladu dokážete vyjádřit? Zkuste udělat

- SMÍŠKA
- STYDLÍNA
- ŠKLÍBU
- ZLOSTNÍKA
- STRAŠPYTLA
- KŘIKLOUNA
- UPLAKÁNKA
- ŠIBALA

ZELENÝ ČTVRTEK

1. 4. 2021

Název Zelený dostal čtvrtek vlastně omylem při špatném překladu z němčiny. Místo Greindonnerstag (Lkavý čtvrtek) někdo slyšel Gründonnerstag (Zelený čtvrtek)... a spousta nových zvyků bylo rázem na světě. Např. každý by měl sníst něco zeleného, aby byl po celý rok zdravý. Nebo: co se ten den zaseje a zasadí, dobře poroste.

Hospodyně má zamést dům ještě před východem slunce a smetí odnést na křižovatku, aby neměla v domě blechy.

Tento den se připomíná Ježíšova poslední společná večeře s apoštolý a jeho zatčení v Getsemanské zahradě poté, co ho Jidáš zradil.

Na připomínku toho se peče zvláštní pečivo – jidášky.

Od čtvrtečního večera až do soboty nesměly zvonit zvony (říká se, že na znamení smutku odletěly do Říma). Místo nich chodili po vesnicích i městech kluci a nahrazovali zvonění zvonů řehtačkami.

**ZATOČTE ŘEHTAČKOU,
AŽ TO VŠICHNI SLYŠÍ!**

VELKÝ PÁTEK

2. 4. 2021

Pro křesťany je to den největšího smutku, na Velký pátek byl Ježíš odsouzen k smrti a na hoře Golgota ukřižován. Ten den se nemělo vůbec hýbat se zemí ani prát prádlo. Lidé věřili, že by kopali do Kristova hrobu a prádlo máčeli v jeho krvi.

Velký pátek měl mít magickou moc. Lidé se chodili mýt do potoka, aby se jim vyhýbaly choroby. Nítě utkané ten den chránily před zlými duchy a z nich zhotovená košile dokonce před blesky. Na Velký pátek se nemělo nic půjčovat z domácnosti, protože s takovými předměty by se dalo čarovat. Lidé také věřili, že v tento den se otevírá země a je možné v ní najít veliké poklady.

BĚŽTE HLEDAT POKLAD

Vyrazit můžete třeba do muzejního parku za poschovávanými obrázky sbírkových kraslic, které máme jako poklad uložené v depozitáři.

Nebo dětem připravte vlastní cestu za pokladem při jakékoli vycházce!

BÍLÁ SOBOTA

3. 4. 2021

Poslední postní den má svůj název možná podle bílého křestního roucha. Je to den, kdy nic není tak, jak má být. Připomíná bdění u Ježíšova hrobu, je určen rozjímání a přemýšlení o smrti.

Po celý den by neměly probíhat žádné slavnosti ani mše. Před kostelem bývá zapálen a posvěcen oheň, od něhož se zažihá paškál – vysoká svíce, která se vnáší do ztemnělého kostela jako symbol nového začátku. Ten večer zvěstuje i zvuk zvonů. Lidé pečou mazanec a beránka pro nedělní oslavy.

Podle lidových pověr měly uhlíky z posvěceného ohně zázračnou moc: chránily stavení před požáry a při zakopání na pole zajišťovaly dobrou úrodu. Tradice také velela zatřást stromy v sadu, aby se probudily ze zimního spánku.

A (dnes už nejen) kluci samozřejmě pletou pomlázky!

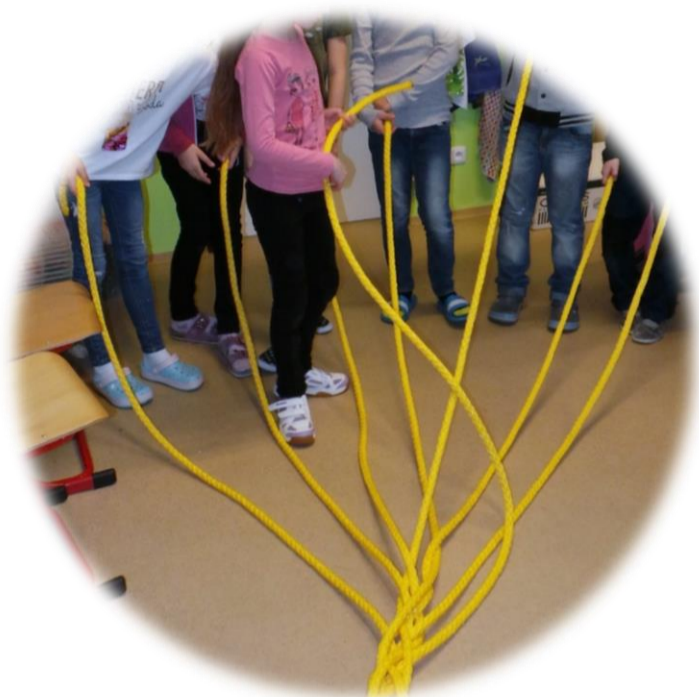

**UPLEŤTE SI POMLÁZKU
Z ČERSTVÝCH PROUTKŮ**

POMLÁZKA Z 8 PROUTKŮ

Rozdělte proutky na dvě stejné poloviny: 4 **vpravo** a 4 **vlevo**.

Pravá polovina nemá ráda **levou** a naopak. Sice se navštěvují, ale **pravá** skončí vždy **vpravo** a **levá** vždy **vlevo**.

Pravá návštěva:

Vezměte proutek nejvíc **vpravo** – a vydejte se s ním na návštěvu do **levé** části. Nejprve musí překročit všechny zbylé **tři pravé** prameny a pak ještě **dva levé**
= PĚT VRCHEM TAM.

Zpátky domů!

Ale **pravákovi** se u **leváků** nelíbí a chce zpátky. Vraťte jej spodem pod **dvěma levými** prameny, co ho dělí od **pravého domečku** = DVA SPODEM ZPĚT. A je tam!
Zůstává uprostřed, návštěva pro něj **právě** skončila.

Levá návštěva:

Vezměte nejkrajnější proutek **vlevo**. A vydejte se s ním na návštěvu do **pravé** části. Nejprve musí překročit všechny zbylé **tři levé** prameny a pak ještě **dva pravé**
= PĚT VRCHEM TAM.

Zpátky domů!

Ale ani **levákovi** se u **praváků** nelíbí a chce zpátky. Podstrčte jej pod **dvěma pravými** prameny, co ho dělí od **levého domečku** = DVA SPODEM ZPĚT. Zůstává uprostřed, aby nedělal **levotu**, návštěva skončila.

BOŽÍ HOD VELIKONOČNÍ

4. 4. 2021

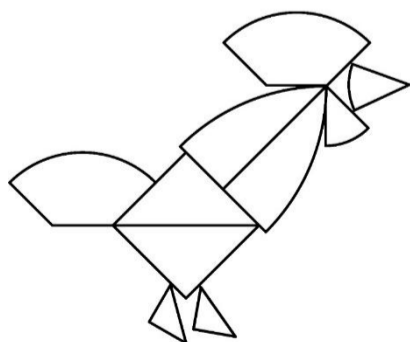
Bílou sobotou skončil 40denní půst, nedělí začíná doba velikonoční. Křesťané věří, že v noci ze soboty na neděli vstal Kristus z mrtvých a vstoupil na nebe. Od této události je také odvozen název Velikonoc – velká noc. Je to pro ně nejdůležitější den celých svátků.

Velikonoční neděle je taky dnem veselí, hoduje se a pořádají se oslavy. Sváteční jídlo v sobotu napečené se v neděli bere do kostela a nechává se posvětit. Každá návštěva ho má kousek dostat, trochu se ho dalo také na pole, do studny a na zahradu, aby byla úroda, voda a dostatek ovoce.

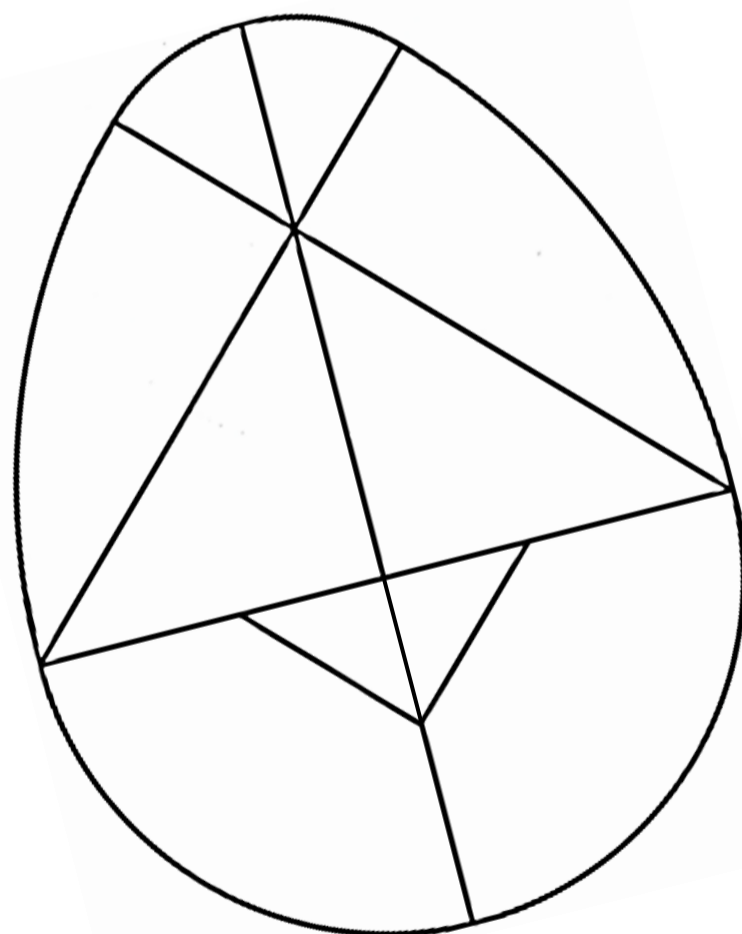
Jako symbol nového života 🐣 se v neděli barví vajíčka. Nejtradičnější barvou je červená, podle níž získala malovaná vajíčka údajně označení kraslice (krásný znamenalo červený).

VYZKOUŠEJTE HLAVOLAM „KOLUMBOVO VEJCE“

Rozstříhejte skládačku na dílky a pak je zkuste poskládat zpátky do tvaru kraslice.

Nebo se můžete pokusit o naparujícího se kohouta!

VELIKONOČNÍ PONDĚLÍ 5. 4. 2021

Někdy se říká i Červené podle tradiční barvy vajíček. Je to již spíše světský den plný veselí a koledy. Tradičně chodí chlapci na koledu a pomlážkami šlehají dívky. Ty jim za to dávají malovaná vajíčka.

Vyšlehání pomlážkou zaručuje svěžest, krásu a mládí po celý následující rok. Pomlázka ale musí být upletená z čerstvých, nejlépe vrbových nebo březových proutků!

Vajíčka značí plodnost a nový život. Skořápky vykoledovaných vajíček prý mají magickou moc: chrání domy, léčí, odvrací pohromy, rozházené po zahradě pak drží mravence daleko od domu.

V tento den měl mít také každý něco nového na sebe, aby neměl následující rok smůlu („Aby ho nepokakal beránek.“).

CO VŠECHNO NA VELIKONOCE DOMA DĚLÁTE?

PEČENÍ BERÁNKA / MAZANCE

PLETENÍ VLASTNÍ POMLÁZKY

MALOVÁNÍ VAJÍČEK

NADÍLKA OD VELIKONOČNÍHO ZAJÍČKA

ŘEHTÁNÍ ŘEHTAČKOU

CHOZENÍ NA KOLEDU

POLÉVÁNÍ VODOU

PROVODA

11. 4. 2021

Hody, hody do Provody...

Přemýšleli jste někdy, cože se to vlastně říká v té nejznámější velikonoční říkačce? Nikdo nikoho nikam nevyprovází, jedná se o časový údaj. Božím hodem začínal dříve tzv. velikonoční oktáv, tedy osm dní, kdy se Kristovo zmrtvýchvstání slavilo nejintenzivněji – od té neděle Velikonoční až do neděle Provodní.

Samotná doba velikonoční trvá ovšem déle – celkem má 50 dní a končí až na svátek Seslání Ducha svatého, Letnice.

**JAKOU VELIKONOČNÍ KOLEDU
MÁTE NEJRADĚJI?**

Napište nám ji!

